

KTO JEST TWÓRCĄ?



Dorota Posadzy
Radca Prawny
Kancelaria Radcy Prawnego Dorota Posadzy

Jakie utwory stanowią przedmiot ochrony w prawie autorskim?

Czy posiadanie uprawnień budowlanych ma znaczenie w świetle prawa autorskiego?

Jak udokumentować autorstwo?

W procesie budowlanym mamy do czynienia z szeregiem dokumentów, projektów budowlanych, wykonawczych, opinii technicznych etc. Czy wszystkie z nich są utworami w rozumieniu prawa autorskiego? Niestety, odpowiedź nie jest jednoznaczna. Szczegółowo traktuje o tym art. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Co do zasady utwór architektoniczny można uznać za utwór w rozumieniu prawa autorskiego, jeśli jest wynikiem działalności twórczej o indywidualnym i oryginalnym charakterze, będącym wizją zaprojektowania, zorganizowania bądź urządzenia przestrzeni wyrażonej w planie architektonicznym, rysunku, a także w powstałym obiekcie. Nie są natomiast objęte ochroną elementy stanowiące standardowe rozwiązania stosowane dla podobnych obiektów. I tu pojawia się problem niejednoznaczności norm zawartych w przepisach, a więc pole do interpretacji i indywidualnej oceny, na przykład przez rzeczoznawców sądowych. Co to bowiem jest „standardowe rozwiązanie” i kiedy przestaje nim być? W orzecznictwie sądowym wskazuje się na utwory zwane również dziełami technicznymi, które nie będą jednak podlegały ochronie prawa autorskiego. Mam na myśli np. opracowanie techniczne czy też ekspertyzę techniczną, które są „zdeteminowane obiektywnymi warunkami i wymaganiami technicznymi oraz charakterem realizowanego (rozwiązywanego) problemu (zadania technicznego)” [1], a twórca opiera się na przepisach prawa przy uwzględnieniu określonego stanu faktycznego, założonego celu lub funkcji: „Ekspertyza techniczna jest pozbawiona cech twórczych, kreatywnych, oryginalnych, gdyż opiera się na przepisach prawa i podlega określonym wymogom prawa, dokonując m.in. oceny wykonanych przez inwestora robót budowlanych z obowiązującymi przepisami prawa w tym przedmiocie.” [2].

Z drugiej strony sytuacja nie jest beznadziejna i utwory techniczne mogą być jednak objęte ochroną Prawa autorskiego, jeśli tylko charakteryzują się „specyficznymi, będącymi wynikiem indywidualnej kreacji autora elementami, wyrażającymi się w sposobie doboru i prezentacji danych oraz ich interpretacji, a także w formie osobistego i swobodnego (w pewnym chociaż zakresie) ich ujęcia” [2]

W praktyce w przypadku sporu między stronami procesu o autorskie prawa majątkowe do utworu sąd w pierwszej kolejności ustalać będzie, czy dany dokument biorący

udział w procesie budowlanym, np. projekt architektoniczny, jest utworem w rozumieniu prawa autorskiego. Im więcej cech indywidualnych i niepowtarzalnych utworu wykażemy, tym możemy być pewniejsi, że nasz utwór będzie prawnie chroniony w większym stopniu.

Kto jest twórcą w procesie budowlanym?

Twórcą utworu budowlanego oraz innych dokumentów biorących udział w procesie budowlanym jest każdy, kto w sposób widoczny utwór uzewnętrznił. Osoba taka posiada niezbywalne autorskie prawa osobiste i zbywalne autorskie prawa majątkowe, czyli jest autorem dzieła prawnie chronionego bez względu na to, czy posiada uprawnienia budowlane.

Zupełnie inną kwestią jest legalne wprowadzenie utworu budowlanego do samego procesu budowlanego. Jak wiadomo, żaden urzędnik nie przystawi pieczęć, nie wyda zgody w oparciu o dokument, jeśli ten nie będzie sporządzony przez osobę uprawnioną.

Twórcą utworu budowlanego oraz innych dokumentów biorących udział w procesie budowlanym jest każdy, kto w sposób widoczny utwór uzewnętrznił. Osoba taka jest autorem dzieła prawnie chronionego bez względu na to, czy posiada uprawnienia budowlane.

Oczywiście możliwe jest, aby taki utwór, sporządzony przez osobę nieuprawnioną, mógł być wprowadzony do obrotu prawnego, jeśli zostanie potwierdzony przez osobę z uprawnieniami. Wówczas faktycznym autorem jest osoba bez uprawnień, która np. na podstawie odpowiedniej umowy przekazuje autorskie prawa do utworu osobie z uprawnieniami, a ta, sprawdzając utwór pod względem technicznym etc., przystawia przysłowiową pieczęć, przez co czyni dany utwór zdolnym do udziału w obrocie gospodarczym. Zdarza się nader często, iż utwór budowlany jest bardzo obszerny i z założenia poszczególne jego części wykonywane są przez osoby nieuprawnione pod nadzorem osoby posiadającej takie uprawnienia. Wówczas autorem takiego utworu jest osoba z uprawnieniami, jeśli faktycznie pod jej dyktando i na podstawie jej pomysłów i wizji inni technicznie materializują dzieło.

Jak udokumentować autorstwo?

W praktyce, w przypadku sporu, sąd będzie badał, kto jest twórcą i kto posiada autorskie prawa majątkowe do utworu. Krótko mówiąc, czy skutecznie weszliśmy w posiadanie praw do utworu. Gdy wykazemy odpowiednie przeniesienie autorskich praw majątkowych do utworu lub wykazemy się licencją, czyli prawem do korzystania z utworu, wówczas sąd weźmie pod lupę samego autora, aby zbadać, czy faktycznie osoba, która przekazała nam prawa, była autorem lub miała autorskie prawa majątkowe do utworu. Jeśli natomiast autorskie prawa majątkowe do dzieła należą jednocześnie do autora, wykazać należy jedynie autorstwo.

W przypadku sporu sąd będzie badał, czy skutecznie weszliśmy w posiadanie praw do utworu. Gdy wykazemy odpowiednie przeniesienie autorskich praw majątkowych do utworu lub wykazemy się licencją, czyli prawem do korzystania z utworu, wówczas sąd weźmie pod lupę samego autora.

W przypadku dzieła pracowniczego sąd będzie badał, czy między tym autorem a pracodawcą istnieje węzeł prawny przenoszący na pracodawcę autorskie prawa majątkowe. Pracodawca musi wykazać, że twórcą utworu jest pracownik i że utwór został wykonany w ramach obowiązków pracowniczych wynikających ze stosunku pracy. Byłoby wskazane sporządzić krótką notatkę na okoliczność przekazania i przyjęcia dzieła na ręce pracodawcy dla celów dowodowych, gdyby ktoś w przyszłości podważał skuteczność nabycia utworu przez pracodawcę.

Wbrew pozorom łatwiej jest wykazać skuteczność nabycia autorskich praw majątkowych bądź prawa do korzystania z utworu niż samo autorstwo. Idealną sytuacją byłoby, gdyby autor dzieła, mający jego wizję i zamysł wykonania, przed uzewnętrznieniem nie „chwalił się”,

jakie cudo zamierza stworzyć. Wiadomo, że niejeden mniej zdolny twórca mógłby „niechcący” wykorzystać pomysł. Zatem dobrze byłoby, aby utwór był stworzony, następnie zabezpieczony i dopiero pokazany światu. Utwór zabezpieczyć można na różne sposoby. Poza świadkami, których pamięć często bywa zawodna, najlepszym zabezpieczeniem jest opatrzenie utworu wraz z odpowiednią pisemną adnotacją – tzw. datą pewną, co uczynić może notariusz. Również odpowiednio wykonana dokumentacja fotograficzna (tu przyda się numer aparatu fotograficznego, a czasem i dowód jego zakupu celem wykazania prawa własności). W zasadzie w zależności od rodzaju utworu należy dobrać najskuteczniejszy (nie do podważenia) sposób na udowodnienie autorstwa.

Przedstawione tu spostrzeżenia to tylko podstawowe zasady. Gdy jednak dochodzi do sporu o autorstwo lub istnienie przesłanek ochrony dzieła, wtedy przeciwnicy procesowi, silnie zmotywowani, wykazują się trudną do przewidzenia pomysłowością. Można by rzec, że w prawie autorskim racja stoi po stronie zapobiegliwych.

Przypisy

[1] Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 listopada 2006 r. (sygn. akt I ACA 490/06, LEX nr 298567).

[2] Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2005 r. IV CK 763/04.



Kancelaria POSADZY
p.posadzy@kancelariaposadzy.pl
+ 48 61 851 92 83
+48 533 012 344

REKLAMA

LEXUS
KANCELARIA PRAWNA
★★★★★
pięciogwiazdkowa jakość usług



WINDYKACJA NA KOSZT DŁUŻNIKA

- 0 BRAK OPŁAT WSTĘPNYCH
- 8 MILIONÓW SPRAW PRZYJĘTYCH DO OBSŁUGI
- NAJWYŻSZE LOKATY W RANKINGACH SKUTECZNOŚCI
- OGÓLNOPOLSKI ZASIĘG WINDYKACJI TERENOWEJ
- WINDYKACJA NALEŻNOŚCI W BRANŻY BUDOWLANEJ



(+48) 71 374 73 01, (+48) 71 374 73 49

WWW.KPLEXUS.PL, OFERTA@KPLEXUS.PL